

Γιώργος Σκαμπαρδώνης Η τραγελαφική, επικίνδυνη όσο και απρόβλεπτη νεοελληνική κοινωνία βρίσκεται στο στόχαστρο του Θεσσαλονικιού πεζογράφου στο νέο μυθιστόρημά του με ήρωες πολιτικούς

“Η Αριστερά είναι λέξη αποπλανητική,”

■ στον ΓΙΑΝΝΗ Ν. ΜΠΑΣΚΟΖΟ
jbaskozos@gmail.com

Ο Γιώργος Σκαμπαρδώνης, κριτικός παρατηρητής και υπονομευτής της σύγχρονης ζωής, στο μυθιστόρημά του «Υπουργός της νύχτας» (Πατάκης) με τους ήρωές του κρίνει το τραγικό όσο και κωμικό της σημερινής πορείας μας στα τυφλά. Ο πρωταγωνιστής του, ο Πρίμο, από αρχιτέκτονας θα γίνει επιχειρηματίας γραφείου κηδειών, αρχηγός του υποκόσμου και τελικά υπουργός.

Κύριε Σκαμπαρδώνη στον «Υπουργό της νύχτας» παρουσιάζετε την εικόνα της Ελλάδας, μιας χώρας χωρίς ηθική. Ή με την ηθική της μη ηθικής. Βλέπετε να έχει αλλάξει προς το χειρότερο σήμερα;
Καταρχήν, το βιβλίο είναι ένα μυθιστόρημα. Στον δικό του κόσμο (που δεν είναι, όπως καλά ξέρετε, ρεπορτάζ της πραγματικότητας) η «ηθική» είναι μια συγκεκριμένη επίκληση - όπως πάντα, άλλωστε. Διότι το ερώτημα ανέκαθεν είναι «ποιος θέτει την έννοια της ηθικής και τι αυτή σημαίνει» ή «ποια συμφέροντα και ιδεολογίες υπηρετεί». Απ' τον Θουκυδίδη ακόμα, η ηθική δεν συμπίπτει πάντα με την πολιτική, απεναντίας. Ωστόσο, κι αυτός αναφέρεται στην αρετή, σε ένα σύστημα δηλαδή αξιών που υπηρετεί την πατρίδα, την προάσπιση της πόλης. Στο βιβλίο η μη ηθική έχει την έννοια της καταστρατήγησης της ιεραρχίας, των θεσμών, της αξιολόγησης, την κυριαρχία της τυχαιότητας, της ευνοιοκρατίας, του ψευδούς ιδεολογήματος, της δικασμένης συνείδησης, του τυχοδιωκτισμού και του μικρο-ιδιοτελούς κυνισμού. Τώρα, στην πραγματικότητα: προφανώς, έχει επιδεινωθεί η εν γένει κατάσταση. Και εκείνες οι δυνάμεις που επικαλού-

σαν μια φλου «ηθική υπεροχή» (με ποια έννοια, άραγε, και ποια κριτήρια;) και που είναι, εξάλλου, αστική κι όχι μαρξιστική επαγγελία, φαίνεται να απογυμνώνονται, όπως ήταν αναμενόμενο για όποιον είχε μελετήσει μη δογματική Ιστορία. Πάντως, το ζήτημα είναι ανοικτό.

Ο ήρωάς σας, ο Πρίμο, είναι ένας μοναχικός λύκος με μια δική του ηθική. Τι αντιπροσωπεύει για σας αυτός ο χαρακτήρας;

Ο κεντρικός ήρωας είναι ένας μηδενιστής - χαρτοπαίκτης τυχοδιώκτης. Η ιδεολογία του είναι η μη ιδεολογία ενός αυτοπαθούς νικηστή, που δεν επαγγέλλεται τίποτα για τους άλλους. Ξέρει, διακρίνει τη φενάκη, τις αυταπάτες, τις κατασκευές, τις παρηγορητικές ιδέες, τον ερεβώδη ατομισμό και την εκ γενετής παθογένεια του ανθρώπου και νιώθει ξένος, ορφανός, χωρίς σκοπό και Θεό. Ζει μόνο για το ρίσκο και την ηδονή του παιγνίου, ως αυτοσκοπού. Κατανοεί τους άλλους, που δεν τον καταλαβαίνουν. Τους συγχωρεί, τους δικαιολογεί. Από εκεί προκύπτει και η όποια ευαισθησία και ο ιπποτισμός του, η κατανόηση και η περίεργη γενναιοδωρία του. Αλλά μέσα απ' τη δική του μηδενιστική κι ανέλπιδη πορεία αναδεικνύονται ανακλαστικά και οι αυταπάτες, η απελπισία και οι στρεβλώσεις των άλλων.

Είναι φανερό στο μυθιστόρημά σας ότι σχολιάζετε την ποιότητα του πολιτικού κόσμου. Νιώθετε απογοήτευση από τη σημερινή κατάσταση (π.χ. περίπτωση Πολάκη);

Πολλάκις ο Πολάκης έχει επιδείξει αυτή την ιδιόμορφη τρυφερότητα. Πάντως, θεωρώ πως ο κ. Πολάκης είναι ο λιγότερο επικίνδυνος, άσχετα αν δείχνει κάποιου είδους παλικαράδικη προπέτεια. Υπάρχουν άλλοι, πιο κομποί κι ευγενείς, εμμονικοί του απόλυτου ιδεολογήματος, που είναι πιο επίφοβοι. Και δεν νιώθω απογοήτευση γενικώς με ό, τι συμβαίνει, γιατί δεν περίμενα κάτι άλλο. Αλλά, βεβαίως, αισθάνομαι οργή και απελπισία. Την κατάσταση που ζούμε δεν μπορείς να την περιγράψεις, διότι απλώς δεν περιγράφεται. Γι' αυτό, εξάλλου, καταφεύγουμε και στη λογοτεχνία.

«Είμαστε όλοι στην ίδια βάρκα» είχε πει ο Μπερλιγκουέρ και τον αναφέρει ένας ήρωάς σας για να σχολιάσει την ανυπαρξία διαχωρισμού Δεξιάς και Αριστεράς. Ποια είναι η έννοια της Αριστεράς σήμερα;

Η έννοια «Αριστερά», με βάση τη θεωρία, δεν σημαίνει τίποτε. Είναι επινοημένο ημισοκύβητο. Υπάρχει μόνο ο κομμουνισμός και η σοσιαλδημοκρατία. Ίσως και ο λατινοαμερικάνικος μπανανσιειδής σοσιαλισμός, που επίσης είναι νόθος, ένα είδος Μαδουρολοΐμωξης. Η «Αριστερά» είναι λέξη ασαφής έως αποπλανητική. Θολώνει τα νερά. Και οφείλει, εν προκειμένω, κανείς, όταν πολιτεύεται, να λέει ξεκάθαρα τι πιστεύει. Ο Μπερλιγκουέρ με τη φράση που ανα-

φέρατε εννοούσε πως η χώρα και τα συμφέροντά της προηγούνται του ιδεολογήματος. Κατάλαβε νωρίς πολλά πράγματα. Δυστυχώς, τέτοιοι ηγέτες σπανίζουν. Στη διάδοχη κατάσταση εμφανίζονται οι Πέπε Γκρίλο.

Τα κείμενά σας διαθέτουν πάντα την ειρωνεία, το πέρασμα από το τραγικό στη φανφάρα. Είναι ένα μυθιστορηματικό εργαλείο ή τι άλλο;

Η ζωή δεν είναι νοβοπάν τραγικότητας. Δεν είναι μονοδιάστατη και μονόχορδη. Εκδηλώνεται με άπειρη ποικιλία τόνων, από το δράμα έως την κωμωδία, από το τραγικό έως το αινιγματικό και το παράδοξο, από το τυχαίο και το αβάσταχτο ως το παιγνιώδες. Το έλεγε η γιαγιά μου: δεν υπάρχει γάμος χωρίς κλάμα και κηδεία χωρίς γέλιο.

Η ζωή δεν είναι νοβοπάν τραγικότητας. Δεν είναι μονοδιάστατη και μονόχορδη. Εκδηλώνεται με άπειρη ποικιλία τόνων, από το δράμα έως την κωμωδία

«Παλαβοί, με συνετό Θεό»

Σε μια τέτοια κατάσταση που ζουν οι ήρωές σας (αλλά και η Ελλάδα) υπάρχει κάτι αγνό, κάτι που μπορεί να λειτουργεί ως αντίδοτο;
Ο κεντρικός ήρωας, ο Πρίμο, παρότι κυνικός και μηδενιστής, έχει κάποιαν ενδογενή αυτο-αγαθότητα. Κι αυτό γιατί ζει σαν ξένος, δεν είναι επιθετικά κακός απέναντι στους άλλους. Ζει μόνο για το δικό του βασικό πάθος, το παιχνίδι. Βλέπει τους γύρω με συγκατάβαση, ακόμα και με ευγένεια, αλλά, συχνά και με απέχθεια, με την έννοια ότι ενοχλείται από τη φενάκη, την πόζα και τα ψεύδη. Πιστεύω, ωστόσο, ότι μέσα στον ελληνικό λαό υπάρχει το αγαθό συνειδός, ο πατριωτισμός, η νοικοκυροσύνη, η καλοσύνη και η

γενναιοδωρία, η καλή ανατροφή, όπως και η αναίδεια. Η κρίση, βέβαια, αποκαλινώνει κυρίως τα κακά δαιμόνια - ωστόσο, βλέπεις γύρω σου, πάλι, να εξυψώνεται, αϊφνης, το μεγαλείο ενός -απλού ή μη- ανθρώπου. Βλέπεις, ξαφνικά, τη γενναιοφροσύνη, την ευγένεια, την τόλμη, τη θυσία, το χιούμορ και τη συγχώρεση. Είναι φανερό ότι πολλά καλά στοιχεία ενδημούν, κι αυτά μας κρατούν ακόμα ως χώρα και ως έθνος. Αυτά μας κρατούσαν πάντα - παρά τις αστοχίες και τις τρέλες μας, τον βοναπαρτισμό και τον έμφυτο ατομικισμό και αναρχισμό μας. Πώς το έλεγε ο Κολοκοτρώνης; Είμαστε παλαβοί, αλλά έχουμε συνετό Θεό.